

Rapport

CORONACRISIS: BEREIDHEID TOT VACCINEREN

In opdracht van de NOS
17 november 2020

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/195

Datum

november 2020

Auteurs

Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits I&O Research en de NOS als bron duidelijk worden vermeld.

Inhoudsopgave

Lagere bereidheid tot vaccinatie	4
1	Bereidheid tot vaccineren 7
1.1	Bereidheid tot vaccinatie afgenomen 7
1.2	Waarom niet vaccineren? Wantrouwen, angst & twijfel 9
2	Verantwoording 12

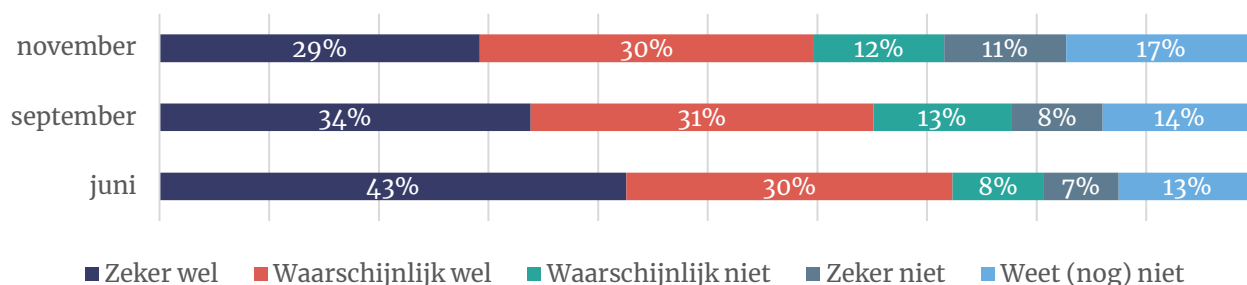
Lagere bereidheid tot vaccinatie

Bereidheid tot vaccinatie afgenomen, bijna kwart heeft bedenkingen

Afgelopen week bleek dat er binnenkort waarschijnlijk een werkend vaccin tegen het coronavirus is. In Nederland zou dit vaccin begin volgend jaar al beschikbaar kunnen zijn. We vroegen Nederlanders of ze zich zouden laten vaccineren tegen het coronavirus. Dit deden we ook al in juni en september. In juni zei nog bijna driekwart (73%) zich dit najaar (zeker of waarschijnlijk) te laten vaccineren als er een vaccin beschikbaar is. In september was dat afgenomen tot 65 procent en nu is dat nog 60 procent¹. Het percentage 'zeker wel', doorgaans een goede indicatie van te verwachten gedrag, daalde van 43 procent in juni naar 29 procent nu. Het aandeel 'zeker of waarschijnlijk niet' steeg in vijf maanden van 15 naar 23 procent. Dit blijkt uit onderzoek onder 1.140 Nederlanders van I&O Research, in opdracht van de NOS.

Figuur A – Van plan zich te laten vaccineren (n=1.140)

Stel dat dit vaccin beschikbaar komt, zou u zich laten vaccineren tegen het virus?

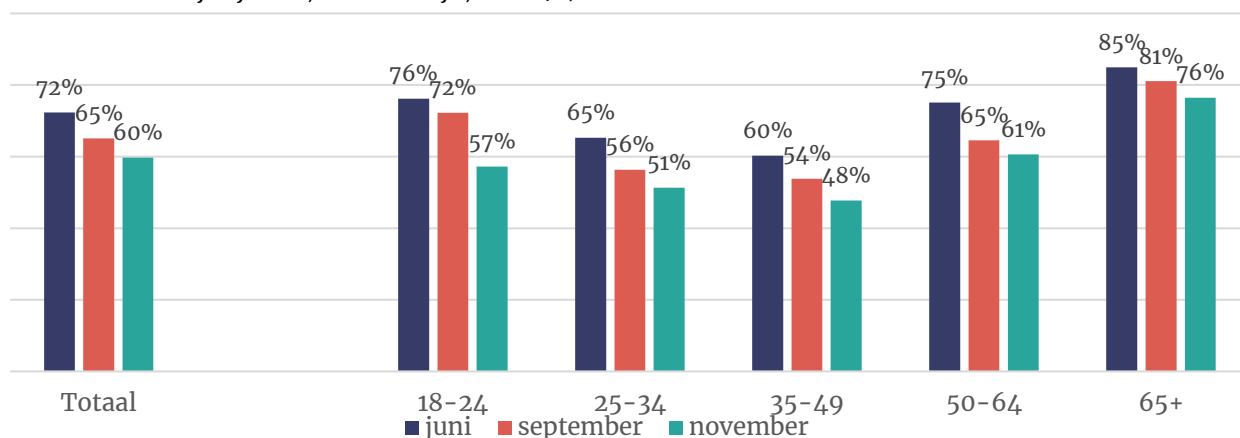
Mensen tussen de 25 en 50 jaar minst geneigd tot vaccineren, ouderen het meest

Ouderen zijn het meest geneigd zich te laten vaccineren, mensen van 25-50 jaar het minst. De afnemende intentie is te zien onder alle leeftijdsgroepen, maar naar verhouding het meest onder jongeren en het minst onder ouderen.

Figuur B – Van plan zich te laten vaccineren – naar leeftijd

Stel dat dit vaccin beschikbaar komt, zou u zich laten vaccineren tegen het virus?

(% zeker en waarschijnlijk wel, naar leeftijd, n=1.140)

¹ De verschillen met september zijn niet significant, de verschillen met juni zijn significant.

In stedelijke gebieden is men vaker geneigd om zich te laten inenten. In de meest stedelijke gebieden is de animo zich te laten inenten het hoogst (64%), in de minst stedelijke of plattelandsgebieden is deze het laagst: 52 procent.

Ook politieke voorkeur – of hoe iemand in het leven staat – doet ertoe. De animo is het laagst, onder kiezers van FvD, SGP en PvdD en deze nam nog verder af.

Van de SGP-kiezers wil maar liefst de helft (50%) zich (waarschijnlijk of zeker) niet laten inenten, onder PVV-, FvD- en PvdD-kiezers is dat respectievelijk 39, 41 en 33 procent.

Belemmeringen: vooral scepsis en angst, relatief weinig principiële bezwaren

Mensen die zich niet willen laten vaccineren worden (vooralsnog) vooral weerhouden door angst en wantrouwen. Maar liefst twee derde zegt *dit vaccin is er te snel, ik vertrouw het niet*, bijna de helft is *bang voor bijwerkingen* en vier op de tien twijfelen of het *vaccin voldoende werkt*.

Het aandeel principiële bezwaren (religieuze overwegingen, tegen dierproeven, etc.) is beperkt. Vijf procent wil om principiële redenen geen vaccin nemen, eveneens 5 procent is tegen de dierproeven waarmee het vaccin is getest. Beide redenen worden relatief vaak genoemd door PvdD-stemmers (respectievelijk 15 en 31 procent van hen).

Religieuze overwegingen zijn voor slechts 2 procent een belemmering. Dit zijn uitsluitend SGP-stemmers: 40% van hen noemt dit. Een SGP-kiezer: *“Ons leven ligt in Gods hand, Hij bepaalt of we ziek worden ja of nee.”* Door CU- en CDA-kiezers wordt deze reden niet gegeven.

Ouderen zijn minder behept met wantrouwen, degenen die aarzelen over vaccineren doen dat vooral omdat ze vraagtekens zetten bij de werking en mogelijke bijwerkingen. Jongeren doen dit vaker uit wantrouwen en uit angst voor bijwerkingen. Vaker dan ouderen denken ze *niet in de risicogroep te vallen*.

Tabel A – Waarom niet vaccineren – naar leeftijd

Waarom zou u zich niet laten vaccineren? (Basis: zou zich niet laten vaccineren, n=235)

	Totaal	18-34	35-49	50-64	65+
Dit vaccin is er te snel, ik vertrouw het niet	65%	70%	65%	66%	55%
Ik ben bang voor bijwerkingen	46%	48%	38%	48%	53%
Ik heb twijfels of het vaccin voldoende werkt	40%	36%	36%	40%	58%
Ik behoor niet tot de risicogroep	21%	33%	26%	11%	0%
Het is niet zo'n ernstige ziekte	11%	18%	7%	11%	4%
Mijn immuunsysteem kan het coronavirus weghouden	9%	11%	7%	9%	8%
Vanwege principiële redenen	5%	9%	4%	3%	7%
Ben tegen de dierproeven waarmee het vaccin is getest	5%	10%	2%	4%	6%
Ik ben al besmet geweest, verwacht niet nog een keer besmet te raken	2%	5%	1%	2%	0%
Vanwege religieuze overwegingen	2%	4%	0%	2%	2%
Anders	13%	14%	15%	13%	7%
Weet ik niet	1%	0%	1%	2%	0%
Wil ik niet zeggen	1%	0%	3%	0%	0%
n=	235	60	62	77	36

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 november tot maandagochtend 16 november 2020. Er werkten in totaal 1.140 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=1.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,2 procent.

1 Bereidheid tot vaccineren

1.1 Bereidheid tot vaccinatie afgenomen

In juni zei nog bijna driekwart (73%) zich (zeker of waarschijnlijk) te laten vaccineren als er een vaccin beschikbaar is. In september was dat afgenomen tot 65 procent en nu is dat nog 60 procent². Het percentage 'zeker wel', doorgaans een goede indicatie van te verwachten gedrag, daalde van 43 procent in juni naar 29 procent nu.

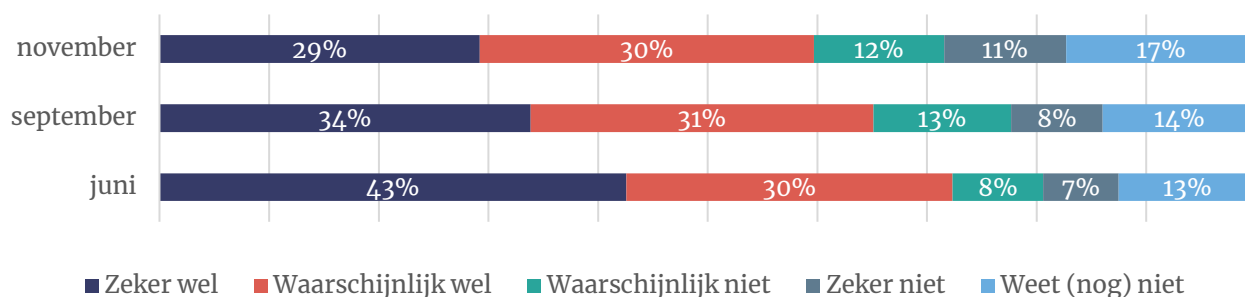
Een aandeel 'zeker of waarschijnlijk niet' steeg in vijf maanden van 15 naar 23 procent.

Figuur 1 – Van plan zich te laten vaccineren (n=1.140)

Afgelopen week bleek dat er binnenkort waarschijnlijk een werkend vaccin tegen het coronavirus is.

In Nederland zou dit vaccin eind dit jaar of begin volgend jaar beschikbaar kunnen zijn.

Stel dat dit vaccin beschikbaar komt, zou u zich laten vaccineren tegen het virus?

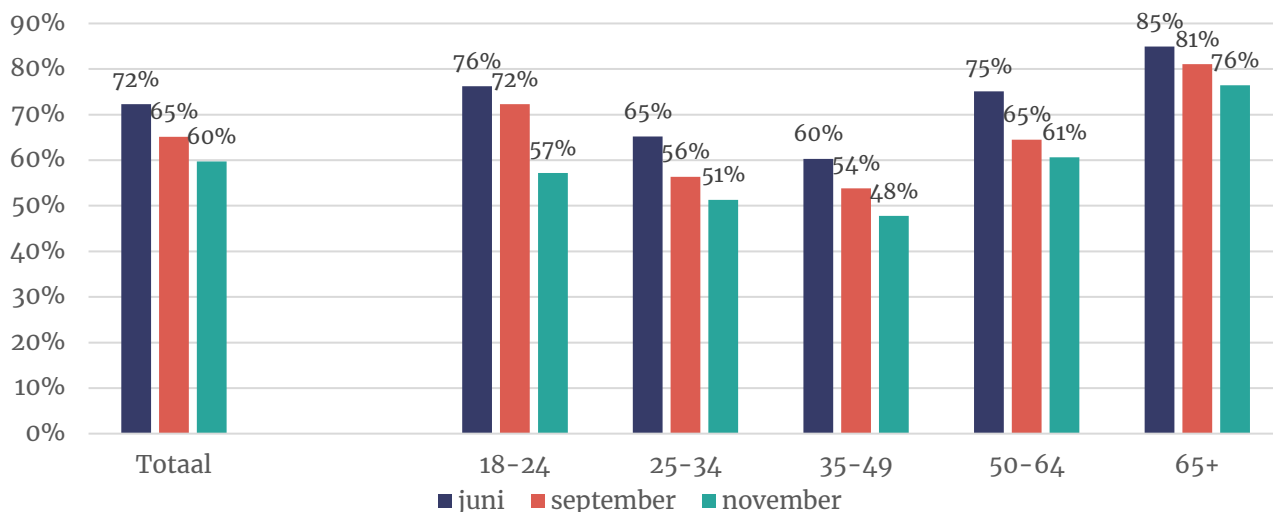

Ouderen zijn het meest geneigd zich te laten vaccineren, mensen van 25-50 jaar het minst. De afnemende intentie is te zien onder alle leeftijdsgroepen, maar naar verhouding het meest onder jongeren en het minst onder ouderen.

Figuur 2 – Van plan zich te laten vaccineren – naar leeftijd

Stel dat dit vaccin beschikbaar komt, zou u zich laten vaccineren tegen het virus?

(% zeker en waarschijnlijk wel, naar leeftijd, n=1.140)

² De verschillen met september zijn niet significant, de verschillen met juni zijn significant.

Naar opleidingsniveau zijn de verschillen klein.

In stedelijkere gebieden is men vaker geneigd om zich te laten inenten. In de meest stedelijke gebieden is de animo zich te laten inenten het hoogst (64%), in de minst stedelijke (of plattelandsgebieden) het laagst: 52 procent.

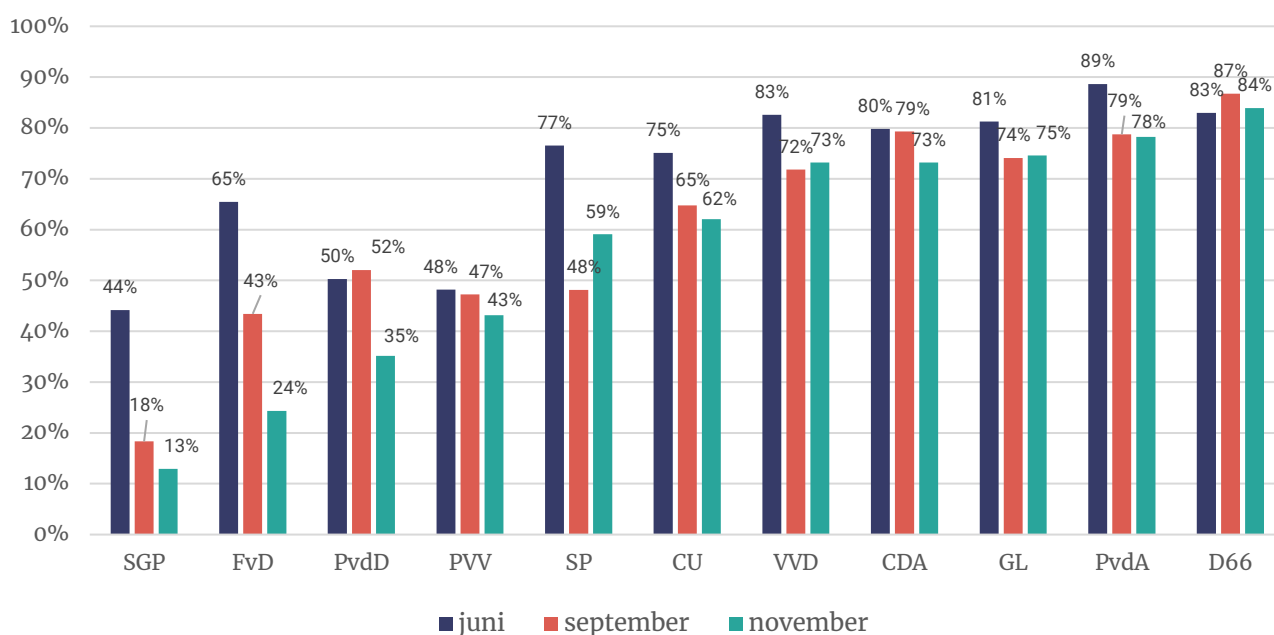
Ook doet politieke voorkeur – of hoe iemand in het leven staat – ertoe. De animo is het laagst, onder kiezers van FvD, SGP en PvdD en deze neemt nog verder af.

Van de SGP-kiezers wil maar liefst de helft (50%) zich (waarschijnlijk of zeker) niet laten inenten, onder PVV-, FvD- en PvdD-kiezers is dat respectievelijk 39, 41 en 33 procent.

Figuur 3 – Van plan zich te laten vaccineren – naar stemgedrag

Stel dat dit vaccin beschikbaar komt, zou u zich laten vaccineren tegen het virus?

(% zeker en waarschijnlijk wel, naar voorgenomen stemgedrag, n=1.140)

1.2 Waarom niet vaccineren? Wantrouwen, angst & twijfel

Bijna een kwart (23%) wil zich dus zeker of waarschijnlijk niet laten vaccineren.

Uit de antwoorden op de vraag waarom zij zich niet zouden laten vaccineren spreekt vooral angst en wantrouwen. En enigszins spelen ook principes mee. Maar liefst twee derde zegt *dit vaccin is er te snel, ik vertrouw het niet*, bijna de helft is *bang voor bijwerkingen* en vier op de tien twijfelen of vaccin afdoende werkt.

Ouderen noemen deze redenen in ruim de helft van de gevallen. Onder hen lijkt het iets minder dan gemiddeld te gaan om wantrouwen, eerder twijfel over de werking en mogelijke bijwerkingen. Jongeren hebben vooral veel wantrouwen, twijfels over werking en bijwerkingen of ze denken niet in de risicogroep te vallen.

Tabel 1 – Waarom niet vaccineren – naar leeftijd

Waarom zou u zich niet laten vaccineren? (Basis: zou zich niet laten vaccineren, n=235)

	Totaal	18-34	35-49	50-64	65+
Dit vaccin is er te snel, ik vertrouw het niet	65%	70%	65%	66%	55%
Ik ben bang voor bijwerkingen	46%	48%	38%	48%	53%
Ik heb twijfels of het vaccin voldoende werkt	40%	36%	36%	40%	58%
Ik behoor niet tot de risicogroep	21%	33%	26%	11%	0%
Het is niet zo'n ernstige ziekte	11%	18%	7%	11%	4%
Mijn immuunsysteem kan het coronavirus weghouden	9%	11%	7%	9%	8%
Vanwege principiële redenen	5%	9%	4%	3%	7%
Ben tegen de dierproeven waarmee het vaccin is getest	5%	10%	2%	4%	6%
Ik ben al besmet geweest, verwacht niet nog een keer besmet te raken	2%	5%	1%	2%	0%
Vanwege religieuze overwegingen	2%	4%	0%	2%	2%
Anders	13%	14%	15%	13%	7%
Weet ik niet	1%	0%	1%	2%	0%
Wil ik niet zeggen	1%	0%	3%	0%	0%
n=	235	60	62	77	36

Vijf procent wil om principiële redenen geen vaccin nemen, eveneens 5 procent is tegen de dierproeven waarmee het vaccin is getest. Beide redenen worden relatief vaak genoemd door PvdD-stemmers (respectievelijk 15 en 31 procent van hen).

Religieuze overwegingen zijn voor slechts 2 procent een belemmering. Dit zijn uitsluitend SGP-stemmers: 40% van hen noemt dit. Een SGP-kiezer: *“Ons leven ligt in Gods hand, Hij bepaalt of we ziek worden ja of nee.”*

Door CU- en CDA-kiezers wordt deze reden niet gegeven.

Citaten uit september:

In september stelden we deze vraag als open vraag³. Op basis hiervan zijn de antwoordencategorieën voor deze novembermeting opgenomen, zoals te zien in tabel 1.

SGP-kiezers:

- Geloofsovertuiging.
- Ik heb principiële bezwaren tegen vaccinatie.
- De bijwerkingen van een vaccin zijn nog niet voldoende bekend.
- Niet nodig. Ik ben kern gezond en er heerst geen "plaag" waarvan de mensen van gered moeten worden (op 0.1% van de samenleving na).

FvD-kiezers:

- Het is nog nooit gelukt om een veilig rna-vaccin te maken. Nu zijn ook nog de regels versoepeld voor toelating en de producent kan niet aansprakelijk worden gesteld. Dat zijn te veel rode vlaggen.
- Ik betwijfel of het virus daadwerkelijk werkt. Er is nog nooit een goed antivirale uitvinding voor covid gerelateerde virussen.
- Deze hele crisis stinkt naar een complot, blijven aandringen op zaken die de plank misslaan.
- Hoe kan een vaccin ineens binnen een jaar klaar zijn?
- De juiste procedures zijn niet gevolgd. Het moet te snel en dat geeft slecht werk.
- Te riskant. Nog niet eens zozeer voor mezelf, maar mijn 4 zoons je weet nooit wat de bijwerkingen zijn over zeg 20 jaar ofzo (onvruchtbaar of wat ook).

PvdD-kiezers:

- Een vaccin, met een korte testperiode waarvan men de bijwerkingen nog niet kent is mij te gevaarlijk.
- Ik ben tegen dierproeven en om aan een vaccin te komen halen ze weer de meest walgelijke dingen uit.
- Evolutie immuun systeem moet zelf de ziekte aanvechten. Zit niet in de risico groep.
- Ik vertrouw er niet op dat een vaccin wat nog niet lang bestaat geen negatieve bij effecten heeft: zoals bij hpv bijvoorbeeld.
- Ik vind het onzin en ben er ook van overtuigd dat het overdreven vaccineren tegen kinderziekten de oorzaak is van deze grote crisis.

PVV:

- Daar zit dan een chip in waardoor men altijd en overal te volgen is.
- Ik ben geen proefkonijn.
- Een zo vlug in elkaar gegooide vaccin daar vertrouw ik niet op voorhand op en het is niet bekend wat het voor je gezondheid op langer termijn betekent.
- Ik ben zelf sterk, fit en gezond. De kans dat ik het virus zelf versla is vrij groot. Dat vaccin is in recordtijd ontwikkeld en farmaceutische industrie staat nu niet bepaald bekend om zijn altruïstische inborst. Er zal dus beknopt zijn op zaken waar eigenlijk niet op beknopt mag worden. Ik wacht de eerste resultaten wel af.
- Ik laat me geen rotzooi inspuiten wat er nu in een korte tijd eruit is gehaald wie kan mij vertellen wat het op de lange termijn het doet? Dat hebben we bij de Mexicaanse griep in Engeland ook gezien.
- Omdat een virus constant muteert en de hulpstoffen in een vaccin zijn levensgevaarlijk!

³ Zie ook het vorige rapport op <https://www.ioresearch.nl/actueel/corona-draagvlak-september-2020/>

SP-kiezer:

- Het gaat vooral om winst voor de leveranciers.
- Is nooit waterdicht. Veel mensen zullen het niet doen. Volgend jaar weer een nieuwe virus. Je blijft aan de gang en de natuur blijft de baas.
- Van een vaccin wat zo snel wordt ontwikkeld weten we de schadelijke neveneffecten op lange termijn niet. Ik ben niet het proefkonijn van de overheid.

CU-kiezer:

- Ik vind het onverantwoord iets in je lijf te spuiten waarvan je niet weet of het zin heeft en wat evt de bijwerkingen zijn.

VVD-kiezer:

- Ben al immuun dus waarom nogmaals imfen?
- Eerst kijken wat het doet, ik laat me ook niet vaccineren tegen griep.
- Ik ben zeer waarschijnlijk al resistent.
- Ik heb het waarschijnlijk al gehad, en heb al antistoffen.
- Vaccinatie is specifiek. Het zou makkelijk kunnen dat het virus zich zo gemuteerd heeft dat het ontwikkelde vaccin niet werkt. Je gaat er dan een beetje van uit dat je beschermt bent en niet meer goed aan de maatregelen moet houden maar dat is schijn.
- Ik mag elk jaar om een griepsput. Deze ga ik al jaren niet meer halen omdat ik toch altijd ziek werd. Nu ik hem niet meer haal word ik ook niet meer ziek. Covid-19 kan je inmiddels vergelijken met het griepvirus.

GL-kiezer:

- Omdat ik denk dat met de aanpassingen in het dagelijks leven en een milieubewustere houding in woord en daad van de consument we het virus kunnen indammen en de heftigheid zo kunnen verminderen; dat ermee te leven is.
- Een vaccin voegt niks toe. Wij mensen moeten zelf de weerstand opbouwen
- Ik geloof niet in de snelheid van het ontwikkelen. En ik vind dat corona soms ook een vriend van magere hein kan zijn.

Zwevende kiezers:

- De lange termijn gevolgen zijn onbekend. De meeste vaccins worden jaren getest voordat deze worden goedgekeurd, maar deze wordt zo snel geproduceerd en matig getest dat ik het risico wel wil nemen om me niet te vaccineren.
- Er heeft nog nooit een vaccin tegen griep geholpen, waarom nu wel?
- Bijwerkingen zijn onbekend over langere termijn (+ 10 jaar).

2 Verantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 13 november tot maandagochtend 16 november 2020. Er werkten in totaal 1.140 Nederlanders mee aan dit onderzoek.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers 1.078 is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 62 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=1.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen - en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com -tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

